

25 Οκτωβρίου 2013

Μα η πιο βαθειά κι η πιο παράξενη συγκίνηση μ έπιανε.(Φώτης Κόντογλου)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιον Όρος](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Στ Ἅγιον Ὄρος πήγα πολλές φορές. Την πρώτη φορά κάθησα παραπάνω από δύο μήνες κ ἔκανα γνωριμία με πολλούς πατέρες και λαϊκούς, γιατί υπάρχουνε εκεί πέρα και αγωγιάτες αρβανίτες, παραγυιοί και γεμιτζήδες που φορτώνουνε κερεστέ (ξυλεία) στα καράβια. Στη Δάφνη, που είναι η σκάλα που πιάνουνε τα βαπόρια, βρισκόντανε και κάτι ψαράδες κοσμικοί, κ εκεί γνωρίσθηκα με τρείς Αἰβαλιώτες και περάσαμε πολύ ἔμορφα. Από κει πήγα στις Καρυές, μα δεν κάθησα πολύ, γιατί γύρευα θάλασσα.

Πήγα στο μοναστήρι τών Ιβήρων μαζί με ένα γέροντα που πουλούσε βιβλία στις Καρυές και που τον λέγανε Αβέρκιον Κομβολογάν. Σ αυτό το μοναστήρι κάθησα κάμποσο. Πιο πολύ με τραβούσε ο αρσανάς, δηλαδή το μέρος που βάζουνε τις βάρκες και τα σύνεργα της ψαρικής. Άφησα τα γένεια μου, τα ξέχασα όλα και γίνηκα ψαράς. Έτρωγα, έπινα, δούλευα, κοιμώμουνα μαζί με τους ψαράδες που ήτανε όλο καλόγεροι, οι πιο πολλοί Μπουγαζιανοί, δηλαδή από τα μπουγάζια της Πόλης. Τι ξέγνοιαστη ζωή που πέρασα! Ιδιαίτερη φιλία έδεσα με τρεις. Ο ένας ήτανε ως εικοσιπέντε χρονώ, καλή ψυχή, φιλότιμος, στοχαστικός, πρόθυμος στο κάθε τι κ είχε καλογερέψει από μικρός: τον λέγανε Βαρθολομαίο. Ο άλλος ήτανε ως σαράντα χρονών, ψαράς από το χωριό του, κοντόφαρδος, απλός, ήσυχος, λιγομίλητος, άκακος, «πτωχός τω πνεύματι», ταπεινός και τον λέγανε Βασίλειο. Ο άλλος ήτανε γέρος σαν τον άγιο Πέτρο, γελαζούμενος, χωρατατζής και τον λέγανε Νικάνορα. Ο Βαρθολομαίος διάβαζε και βιβλία με ταξίδια θαλασσινά. Ανάμεσα σε άλλα είχε στο κελλί του και τα δυό τρία βιβλία του Ιουλίου Βερν. Μ αυτόν ψαρεύαμε αστακούς. Έβγαζε και κοράλλια και μου έδειχνε πως να τα ψαρεύω.

Ο αρσανάς ήτανε ένα σπίτι μακρύ, χτισμένο απάνω στη θάλασσα μέσα σ έναν κόρφο που τον αποσκέπαζε ένας κάβος και για κεραμίδια είχε μαύρες πλάκες. Μπροστά είχε κάτι ξέρες που σκάζανε οι θάλασσες όποτε έπερνε βοριάς, κι από πάνω κατεβαίνανε τα βράχια φυτρωμένα με μυρσίνες, με πουρνάρια και κάθε άγριο χαμόδεντρο. Ο αρσανάς είχε πεντέξη κάβιες (κάμαρες) αραδιασμένες και μπροστά είχε ένα χαγιάτι που ακουμπούσε σε κάτι δοκάρια από αγριόξυλα. Εκεί μέσα κοιμόμαστε. Από κάτω είχε κάτι χαμηλές καμάρες και μέσα στις καμάρες τραβούσανε τις βάρκες. Τα δίχτυα τα απλώνανε απάνω στα μπαρμάκια (κάγκελα) του χαγιατιού. Εκεί που κοιμόμαστε ακούγαμε από κάτω μας τη θάλασσα που έμπαινε μέσα στις καμάρες και κυλούσε τα χαλίκια και μας νανούριζε. Παλιά εικονίσματα ήτανε κρεμασμένα μέσα στον αρσανά κ έκαιγε ακοίμητο καντήλι.

Άφησα υγεία στους Ιβηρίτες και τράβηξα με τα πόδια και πήγα στο μοναστήρι του Καρακάλλου. Κ εκεί πέρασα πολύ καλά· οι πατέρες με είχανε σαν δικό τους. Αυτό το μοναστήρι είναι κοινόβιο και τότες είχανε ηγούμενο έναν άγιο άνθρωπο, τον Κοδράτο, γέροντα ήσυχον, ειρηνικόν, ποιμένα αληθινόν, η καταγωγή του από τα Αλάτσατα. Ο αρσανάς του Καρακάλλου ήτανε επίσημος, ένας βυζαντινός πύργος χτισμένος απάνω σ έναν βράχο. Κάθησα κ εκεί πέρα κάμποσες μέρες. Από κει πήγα στο Μοναστήρι της Μεγίστης Λαύρας, που βρίσκονται πολλά κειμήλια κ οί θαυμαστές αγιογραφίες του Θεοφάνη του Κρητός.

«Τότε σηκώνεσαι και συ, και παίρνεις και την ράβδαν,

περιπατείς και έρχεσαι εις την αγίαν Λαύραν.

Και αναπαύεσαι εκεί όσον καιρόν θελήσεις,

όσον να εύρης συντροφιάν και πλοίον να κινήσεις».

Από κει λοιπόν επήρα κ' εγώ τήν ράβδαν και τράβηξα να πάγω στα Καψοκαλύβια. Μαζί μου ήρθε κ' ένας απλοϊκός καλόγερος, ψηλός κιαδύνατος, μ' όλο που ήτανε ψωμάς στο μοναστήρι. Το μονοπάτι περνά από άγια κ' έμορφα μέρη, ως που φτάνει απάνω από κάτι θεόχτιστους κάβους, που κοιτάζουνε κατά τη νοτιά, στ' ανοιχτόπέλαγο. Από το μέρος της στεριάς στέκεται απάνω από το κεφάλι σου ο Άθωνας. Σ' ένα μέρος βλέπεις την ποδιά του βουνού που στέκεται κοφτή απάνω από τη θάλασσα, σαν νάναι κομμένη με τόμαχαίρι, λες και ξεκόλλησε προ λίγη ώρα ένα κομμάτι βουνό κ' έπεσε στη θάλασσα. Κι αληθινά, όπως μου είπανε πιο ύστερα οι Καψοκαλυβίτες, κόπηκε το βουνό μια μέρα στα 1900, κ' έπεσε μονοκόμματο στη θάλασσα και πλάκωσε δυό τρία ψαραδόσπιτα με καμιά δεκαριά πατέρες. Ο σεισμός κούνησε όλη τη Μακεδονία.

Στα Καψοκαλύβια κάθησα πιο πολύν καιρό από τ' άλλα τα μοναστήρια. Τόσο δικό τους με είχανε οι πατέρες, που όποτε κάνανε σύναξη έπρεπε να καθήσω κ' εγώ στο συμβούλιο που συζητούσανε «τα της σκήτεως». Μ' έχουνε γράψει και στούς ιδρυτάς και με μνημονεύουνε μετά της συμβίας και των τέκνων. Ιδιαίτερη φιλία έδεσα με τον πάτερ Ισίδωρο, που μ' είχε στο κελλί του. Άλλη φορά έγγραψα πολλά για δαύτον. Τότες ήτανε ως τριανταπέντε χρονών κ' είχε για δόκιμο τον μπαρμπα-Χαραλαμπο από το Καστελλόριζο, ως εβδομήντα χρονών, τελώνιο της θάλασσας, που έζησε φουΐστρος στα βαπόρια και ταξίδευε ίσαμε τον Κίτρινο ποταμό της Κίνας.

Είχε έρθει μια μέρα στα Καψοκαλύβια ένας καλόγερος από κάποιο ψαραδόσπιτο που ήτανε ανάμεσα στον κάβο Σμέρνα και στα Καψοκαλύβια, και τον φιλοξένησε ο πάτερ Ισίδωρος, και γνωρισθήκαμε. Τον λέγανε Νείλο, κ' ήτανε Μυτιληνιός. Φεύγοντας με προσκάλεσε να πάγω στο κελλί του. Σε δυό τρεις μέρες, πήγα. Στο Όρος βλέπει κανένας πολλά ασυνήθιστα πράγματα και χτίρια, πλην το κελλί του πάτερ Νείλου ήτανε από τα πιο παράξενα. Σ' αυτό τόμέρος κατεβαίνανε δυό ραχοκοκαλιές από βράχια και κάνανε δυό κάβους που τραβούσανε βαθειά στη θάλασσα, ο ένας πολύ κοντά στον άλλον, τόσο, που έλεγες πως το νερό που βρισκότανε ανάμεσά τους ήτανε ποτάμι κι όχι θάλασσα. Εκεί που έσμιγε ο ένας κάβος μέτόν άλλον, σηκώνόντανε δυό ράχες από βράχια κ' ήτανε τόσο κοντά, που σκοτεινιάζανε εκείνο το μέρος, άς έλαμπε ο ήλιος το καλοκαίρι.

Σ' αυτό το μέρος, μέσα σ' αυτή την τρύπα, ήτανε χτισμένος οαρσανάς του πάτερ

Νείλου. Τα νερά ήτανε άπατα και σκοτεινά μέσα σε κείνο το κανάλι. Το σπίτι τόχανε χτισμένο λίγο παραπάνω από τη θάλασσα, θεμελιωμένο στο βράχο, με χαγιάτια και με καμάρες, όπως συνηθίζεται στο Όρος από τα παλιά χρόνια, με μαύρες πλάκες αντίγιά κεραμίδια. Λίγο παραπάνω ήτανε χτισμένη η εκκλησιά, μικρή, μέσκαλιστό τέμπλο και με όλα τα καθέκαστα. Αποπάνω κρεμότανε ένα βουνό δασωμένο και στην κορφή είχε ένα βράχο απότομο, μ' ένα σπήλαιο. Σ' αυτό το σπήλαιο ασκήτευε προ λίγα χρόνια ένας γέροντας που στάθηκε στα νιάτα του οπλαρχηγός στη Μακεδονία. Τώρα είχανε φωλιάσει όρνια μέσα στη σπηλιά και τάβλεπα πούπερνάνε βόλτες γύρω στη ράχη.

Ο Νείλος και η συνοδεία του είχανε δυό τράτες και δυό βάρκες. Ήτανε εφτά-οχτώ νοματέοι, πέντε μεγάλοι και δυό-τρία καλογεροπαίδια. Όλοι τους ήτανε ηλιοκαμένοι, μαύροι σάναραπάδες. Ο πάτερ Νείλος είχε απάνω του μια ησυχία και μιάναπλότητα που σε έκανε να τόν αγαπήσεις και να τον σεβαστείς. Λιγόλογος, μα ολοένα ήτανε χαμογελαστό το πρόσωπό του, με κάτι χείλια χοντρά σαν του αράπη, με μαύρα και πυκνά γένεια, πούφυτρώνανε κάτω από τα μάτια του και σκεπάζανε τα μάγουλά του. Με τη σκούφια που φορούσε ήτανε ίδιος βαβυλώνιος. Ξυπόλητος, όπως δα ήτανε όλοι τους, φορούσε απάνω ένα σκούρο πουκάμισο και κάτω ένα βρακί ανατολίτικο ίσαμε τα γόνατα.

Τις μέρες που κάθησα εκεί πέρα, ο Νείλος κ' ένας δόκιμος δεν πηγαίνανε με την τράτα για να μου κρατήσουνε συντροφιά. Ήτανε κ' ένας γέρος, πάτερ Αθανάσιος, που φύλαε πάντα το σπίτι. Σαν γυρίζανε από το ψάρεμα, βγάζανε τα ψάρια έξω κι αφού διαλέγανε λίγα χοντρά για να φάμε, κι άλλα για πάστωμα, τα ψιλά τα κάνανε έναν σωρό και τ' αφήνανε να σιτέψουν για να τ' αλατίσουνε. Από τα χοντρά παστώνανε πολλούς ροφούς, να χουνε το χειμώνα. Ψιλά, μαρίδα και σαρδέλλα, παστώνανε πολλά βαρέλια και τα στέλνανε στη Σαλονίκη. Καθόντανε σταυροπόδι γύρω στο σωρό και παστώνανε. Όλο το σπίτι μύριζε μια τέτοια ψαρίλα, που στην αρχή γυρίζανε άνω κάτω τα στομάχια μου. Μα σιγά σιγά συνήθισα και δεν καταλάβαινα την ψαρίλα σχεδόν ολότελα. Συλλογιζόμουνα κιόλας πώς έτσι θα μυρίζανε κι ο Χριστός κ' οι απόστολοι. Οι άνθρωποι κι ότι έπιανες, όλα μυρίζανε ψαρίλα. Ακόμα και μέσα στην εκκλησιά ένοιωθες αυτή τη μυρουδιά.

Τις ώρες που λείπανε οι άλλοι στο ψάρεμα, κουβεντιάζαμε με τον πάτερ Νείλο για θρησκευτικά και για τα ιστορικά του σπιτιού του, τι φουρτούνες περάσανε, τι θεριόψαρα συναντήσανε, τι καΐκια βουλιάξανε από τότες που κάθησε σ' αυτό το μέρος κι αλλά λογιώ-λογιών. Άλλη φορά πάλι, εκεί που καλαφάτιζε μια βάρκα τραβηγμένη έξω, έψελνε με τη γλυκειά φωνή του, κ' έκανε τον δεξιό ψάλτη κι εγώ τον αριστερόν. Λέγαμε τις Καταβασίες της Μεταμορφώσεως (γιατί ήτανε κείνες οι μέρες του Αυγούστου) «Χοροί Ισραήλ ανίκμοις ποσί, πόντον ερυθρόν και υγρόν

βυθόν διελάσαντες», τα Πασαπνοάρια με το δοξαστικό «Παρέλαβεν ο Χριστός τον Πέτρον και Ιάκωβον και Ιωάννην», κ ύστερα λέγαμε αργώς και μετά μέλους το κοινωνικό «Εν τω φωτί της δόξης του προσώπου σου, Κύριε, πορευσόμεθα εις τον αιώνα». Στο τέλος όμως ψέλναμε πάντα το «Ευλογητός ει, Χριστέ ο Θεός ημών, ο πανσόφους τους αλιείς αναδείξας, καταπέμψας αυτοίς το Πνεύμα το άγιον, και δι αυτών την οικουμένην σαγηνεύσας, φιλόανθρωπε, δόξα σοι». Δεν μπορώ να παραστήσω το πόσο συγκινημένη ήτανε η καρδιά μου σαν άκουγα να ψέλνει ο ψαράς ο πάτερ Νείλος, ξυπόλητος, με το κατραμωμένο βρακί, με τάφुकια κολλημένα απάνω στα γυμνά ποδάρια του, να ψέλνει με κείνη τήν αρχαία μελωδία και να λέγει στίχους ιαμβικούς, και παραπέρα ν άφρίζουνε τα παμπάλαια ελληνικά κύματα κι ο αγέρας να βουίζει πανηγυρικά απάνω στα θεόχτιστα βράχια και στα δέντρα!

Μα η πιο βαθιά κι η πιο παράξενη συγκίνηση μ έπιανε την Κυριακή και τίς άλλες γιορτινές μέρες που λειτουργούσε ο πάτερ Νείλος ο ψαράς και γινότανε ιερέύς του Θεού του Υψίστου, αυτός που τον έβλεπα τις άλλες μέρες ν αλατίζει ψάρια, να καλαφατίζει βάρκες, να ματίζει σκοινιά, να γραντολογά καραβόπανα, να βολεύει άγκουρες, να μπαλώνει δίχτυα, μαζί με τη συνοδεία του! Και στη λειτουργία γινότανε σαν πατριάρχης, με το επανωκαλύμμαυχο, με το χρυσόφελάνι, με τα επιμάνικα, με το επιγονάτιο, και δεότανε μυστικώς μπροστά στην αγία Τράπεζα «υπέρ των του λαού αγνοημάτων», «ως ενδεδομένος την τής ιερατείας χάριν». Ω! Τι εξαίσια και φρικτά μυστήρια έχει η ταπεινή Ορθοδοξία μας! Μα η καρδιά μου δάκρυζε αληθινά από άγια χαρά κι από κατάνυξη, σαν στρώνανε για να φάμε κ ευλογούσε την τράπεζα ο πάτερ Νείλος με τα θαλασσοψημένα δάχτυλά του, ενώ γύρω στεκόντανε με σταυρωμένα χέρια εκείνοι οι απλοί ψαράδες, κουρασμένοι, θαλασσοδαρμένοι, ξεχασμένοι από τον κόσμο μέσα σε κείνη την καταβόθρα. Κ έλεγε με την ταπεινή φωνή του ο πάτερ Νείλος: «Χριστέ ο Θεός, ευλόγησον την βρώσιν και την πόσιν των δούλων σου, ότι άγιος ει πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων», ενώ μάς απόσκιαζε η πλώρη του τρεχαντηριούκ η αρμύρα ερχότανε από το βουερό το πέλαγο.

Φώτη Κόντογλου, [ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΟΡΟΣ](#) (απόσπασμα),

περ. ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, έτος ΛΖ' [1963], τ. 875, σελ. 251-255

Πηγή: <http://fdathanasiou.wordpress.com/2013/10/17/%CE%BC%E1%BD%B0-%E1%BC%A1-%CF%80%CE%B9%E1%BD%B8-%CE%B2%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CE%B9%E1%BD%B0-%CE%BA%CE%B9-%E1%BC%A1-%CF%80%CE%B9%E1%BD%B8-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%B7-%CF%83%CF%85/>